

УДК: УДК 553: 336: 622.06
DOI: 10.33813/2224-1213.24.2021.16

Єремєєв Ігор Семенович

*доктор економічних наук, професор Таврійського Національного університету
імені В. І. Вернадського
ел. пошта: yeremeyev1933@gmail.com*

«РЕСУРСОЛОГІЯ НАДРОКОРИСТУВАННЯ» (рецензія на монографію к.е.н, с.н.с А. В. Бодюка)

**«Ресурсологія надрокористування» : монографія/ –
К. Видавництво «Вітики» К. 2021. – 320с.**

За літературними джерелами, Україна володіє багатими та й навіть унікальними за видами й обсягами запасів родовищами корисних копалин. Так, за показниками по запасах марганцю Україна займає друге місце у світі, запасах залізної руди – третє. Надро-ресурсне господарство як складова потужного економічного потенціалу країни при організації його функціонування, за обґрунтованими науковцями і створеними державою економічно і соціально значимими умовами, з додержанням правових норм природокористування, являє перспективну матеріальну базу забезпечення сталого розвитку економіки країни, розвитку більшості галузей промисловості, сільського господарства мінеральними добривами, значимого підвищення трудової зайнятості та добробуту її народу. Незважаючи на володіння найбагатшими надровими ресурсами у світі, які за Конституцією України є об'єктами власності Народу України, у відомій автору літературі ні фундаментальних теоретичних робіт, ні законодавчих актів щодо реалізації цього права не розроблено. Тому відповідні дослідження належать до актуальних, економічно вигідних, соціально значимих.

Рецензована монографія складається з 7-х розділів належного наукового рівня. Усі її розділи у своїй побудові та структурі являють цілісну, логічно пов'язану систему відображення результатів прикладних досліджень відповідних теорій і геологічної практики як

базових для застосування теоретичних обґрунтувань, методологій, аналізу стану надрокористування у написанні монографії.

У розділі 1. Теоретичні засади потреб у ресурсах відображені ресурсні аспекти суспільних та державних потреб, дослідження потреби вивчення надр, зокрема, обґрунтовані економіко-ресурсні потреби, регіональні аспекти забезпечення потреб споживачів у надроресурсах. У розділі 2. Теоретичні визначення ресурсології надрокористування конкретизуються потреби в надрових ресурсах як об'єктах досліджень ресурсології надрокористування; проведено обґрунтування понятійного апарату ресурсології надрокористування, розроблені ресурсологічні світогляд, методологія і методики досліджень надрокористування. Окремо показано застосування понять «*n*-мірності» і «*требн*» як нововведень у ресурсології надрокористування.

В окремому розділі 3 розкрито практичне застосування ресурсологічних досліджень, зокрема, ресурсологічного відображення природокористування, вивчення корисних копалин та їх родовищ, економіко-ресурсний аспект досліджень родовищ корисних копалин.

У цих розділах проаналізовано стан надрово-ресурсного господарства України та його інформаційне, в атрибутивних і кількісних показниках, відображення як сфери досліджень геології; обґрунтовано теоретичні основи ресурсології як ресурсної науки, фундатором якої є автор цієї монографії. Він досліджує природно-вартісні аспекти оцінки надр і надрокористування.

У розділі 4. Теоретичні основи надро-ресурсних товарів проведено аналіз вітчизняних і зарубіжних літературних тлумачень поняття товару, дано обґрунтування ресурсної сутності товару, товарної сутності корисної копалини, понять геологічного та гірничого товарів як надро-ресурсних. Розкрито процесуальні та економічні аспекти товарного надро-ресурсного виробництва. У розділах 5,6,7 розкрито ресурсологічні дослідження природного газу, залізних і уранових руд, підземних вод.

Узагальнено, по тексту висвітлюються також теоретично та із застосуванням наступні розробки за логікою автора: методологічні, регламентовані та похідні визначення ресурсології надрокористування; надро-розвідувальне виробництво як теоретичний розділ ресурсології надрокористування; обґрунтування понять різних видів ресурсів надрокористувачів; метрологія надрокористування та ін.

Автором досліджується з певними рекомендаціями і нормативно-правова база ресурсології надрокористування. По кожному розділу і в цілому по монографії обґрунтовані висновки та пропозиції, що мають теоретичну або практичну для галузі значимість. Як назва монографії, так і по тексту її теоретичні обґрунтування належать одноосібно автору.

Таким чином, у монографії висвітлено розроблені автором теоретичні основи ресурсології надрокористування як галузі науки про надро-ресурсні продукти у різних логічних аспектах. Автором вперше обґрунтовані теоретичні основи ресурсології надрокористування, висвітлені базові теоретичні визначення її понятійного апарату: суть, об'єкт, предмет, завдання, методологія і методи досліджень та її

практичне застосування до оцінювання конкретних видів корисних копалин та їх родовищ.

Корисні копалини в надрах розглядаються за, ним обґрунтованим, принципом логічності ресурсовизначень: перш за все як природні речовини з фізичними оцінками; як об'єкти природного походження і тому – народної власності; як хімічні речовини, тому досліджується хімічний склад, придатність до господарського використання; як об'єкти господарського використання у якості сировини, матеріалу, виробничого продукту товару, вантажу (не належного народу); як об'єкти промислового, сільськогосподарського, домашнього та іншого застосування, належні суб'єктам господарювання різних форм власності; як економічні об'єкти, тому оцінюються вартісними показниками; як соціально значимі об'єкти, тому оцінюються соціальними показниками; як фіскально значимі об'єкти; як стратегічно значимі ресурси; у аспекті розробки їх родовищ з екологічними наслідками і т.д. Також обґрунтовано сутність, види ресурсів, особливості ресурсного відтворення, проаналізовано чинники його зростання, тому ресурсологію надрокористування автором рекомендується віднести до ресурсних наук.

Монографія представляє науковий інтерес для вчених і практиків природно-ресурсних галузей, а також фахівців екологічного і господарського права. Видання розраховане на науковців, аспірантів, магістрів, студентів, фахівців, які займаються або бажають займатися дослідженнями природно-ресурсних проблем надрокористування та обґрунтуваннями їх вирішення.

Варто зазначити, що ресурсологія не може не бути пов'язана з такими поняттями, як проблеми заощадження ресурсів, використання альтернативних ресурсів, боротьби за суттєве зменшення відходів та їхню утилізацію, а також з тим напрямком розвитку економіки, який впливає з рекомендацій «Римського клубу».

Значне місце також має приділятися моделям розвитку глобальної економіки, точніше, прогнозам (довгостроковим) потреб у ресурсах та прогнозам тенденцій у виявленні віртуальних «ерзац-ресурсів». Нарешті, дуже важливо періодично коригувати моделі та прогнозні оцінки у разі природних або техногенних катастроф та інших неконтрольованих змін у довкіллі, тобто ширше використовувати апарат теорій ймовірностей та можливостей, методи правдоподібних міркувань, інакше кажучи, інтелектуальний аналіз даних. Тому я рекомендую враховувати (хоча б частково) ці проблеми під час подальших теоретичних розробок ресурсології, від чого наукова робота суттєво виграє.